

Ныдэльфыбзэр — лъэпкъым ыпсэ зан

Тызэкъотмэ — Тылъэш!

1923-рэ ильесим
Гъэтхапэм
къыщегъэжъауу кыдэкы

№ 41 (21295)

2017-рэ ильес

Гъубдж
Гъэтхапэм и 14

къыхэтутыгъэхэр ыкчи
нэмүкк къэбархэр
тисайт ижүгъотштых
WWW.ADYGOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст

113

Гъэтхапэм и 14-р — адигабзэмрэ тхыбзэмрэ я Маф

Адыгэ Республикэм щыпсэухеу лъытэнэгъэ зыфэтшыхэрэр!

Тичыпэгъу лъапэхэр!

Адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ фэш! тышъуфэгушо!

Бзэр лъэпкъ культурэм изы Ӏахышхуу, культурэ-тарих къэнир лъэужхэм зээлахынхэмкэ амалышоу щыт. Зэрээллысыхэрэ, ягупшис къызэрэ-работыкъирэ амалзу зэрэштым ельтыгъеу лъэпкъым икультурэ ильэнкъо зэфшыхъафхэр гъэбаигъэнхэм, гушхъэлэжьыгъэм зыкъегъэзтигъэнхэм, нэмүкк лъынъикъохэм теклонигъэхэр ащишыгъэнхэм бзэр афэорышэ.

Тиеспубликэ ихэбзэ Ӏашхъэтхэм бзэр къызэтегъэнэжьыгъэнхэм ыкчи хэхъонигъэ егъэшыгъэнхэм, яныдэльфыбзэ шу альгъоу, лъэпкъ хаб-зэхэр къагъэгъунхэр ныбжыкъэхэр плугъэнхэм мэхъанэшхо раты.

Культурэмрэ гъесэногъэмрэ афэгъэзэгъэ учреждениехэм тиеспубликэ икъэралыгъуабзэ щыт адигабзэм изэгъэшэнкэ непэ юфышо зэшүахы.

Тичыпэгъу лъапэхэр, псаунигъэ пытэ, насып, щылкэ-псэукэ дэгъу шъуилэнэу, мамырэу шъупсэунэу шъуфтэто! Адыгабзэм изэгъэшэнкэ мэфэкъым теклонигъакэхэм шъуватыргъэгушонэу тышъуфэлъло!

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ ишшэрыльхэр пэлъэ гъэнэфагъэкэ зыгъэцакиу Къумпил Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

Зэлъашэрэ адигэ усаклоу Бэрэтэрэ Хъамидэ иусэу «Чыгур тферэкъу» зыфиорэр къызыхиутигъагъэр 1999-рэ ильэсыр ары. Ау непэ къызнэсыгъэм аш имхъянэ къыкчишыгъэп.

Чыгур тферэкъу

Адыгэ жабзэр зыулы скъюшхэр,
Зэ къытщышыгъэм тежъугъэгупши:
Итэкъухагъэх лъэпкъ унекъошхэр,
Хэгъегу зырызхэм шъхъафэу тарыс.

Тинахы макъэр къини юдышъэ,
Тибер хыкъыбхэм ащиххэр.
Лы нэлсы хафэр тигъешэ хышъэ,
Тегупшисэжымэ, джыри къыххэз.

Мысыр тетыгъор щызыбутигъигъи,
Шамэ исыгъи — сид янасып?
Тыркуем ежь ыбзэ щыфимытыгъэр
Щымылгъахэм тэркэ ычыл.

Ыбзэ зылъытэу тэ тихэгъегуи
Башэ исыгъэп — тымэкэ дэд.
Зэнкэ дэдагъэп тэри тигъогу,
Гугъэр зимакъэм тэри тыфэд.

Тишэногъэлхэр джыри зэдах,
Шъхъаджигунэсир ежь илчээл.
Зы бзэ тэжъугъаштэ — бэмэ къытало,
А бзэр зыулыр хэтим ыуп?

Тыбзэ зэтекими, тэ тызыльэпкъыш,
Хэт зицыхыгъэр тиззэнэкъоку?
Тыкъызыхыгъэр зы поших нэпкъыш,
Зы къушхъэ шыгушь — чыгур
тферэкъу!

Тигъэзетеджэ лъапэхэр!

Непэрэ зэхэт номерэу къыдэдгъэкырэр зыфэгъэхыгъэр адигабзэм и Ма-фэу хэдгъэунэфыкырэр ары. Зэкъош республики-щым — Къэбэртэ-Бэль-къарым, Къэрэззе-Щэр-джэсийм ыкчи Адыгейм ашыпсэухэрэ адигэхэм ти-ныдэльфыбзэ къэтыуху-мэним, аш епхыгъэ ю-фыгъоу щылхэм ептыкэу тишигъэлэжхэм, адигабзэкэ езыгъэджэрэ кэлэ-еъджахэм, бзэм рулахъ-хэрэм афырялэр къызчи-тотыкыгъэ тхыгъэхэр мы номерым хэхъагъэх. Ады-габзэм икъэхъумэн юфым имхъянэ зэрэмьцыкур къыдэлтыти, зэхэт номерыр едзыгъуитлоу дгошы-гъэ. Апэрэ едзыгъор не-пэрэр ары, ятлонэрэр неущ къыдэкыщт.

Редакциер.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иябжонэрэ зэхэсэгъо 2017-рэ ильесим гъэтхапэм и 15-м зэуагъакэ.

Юфыгъо зытегушыгъэштхэм мы къы-кэлыхыкъохэрэх ахагъэхъагъэх: зако-нопроектэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Япсауныгъэ зыщатэлгъэт-ыкчи къызчызэштхэ чыпэхэм афэх-хыгъигъи» зыфилорэм зэхъокынгъэхэр фэшыгъэнхэм ехылгъагъигъи» зыфилорэм

хэпльэштых; законопроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэмкэ Гъогу фондым ехылгъагъигъи» зыфилорэм зэхъокынгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъигъи», «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм хэдзин-хэмкэ и Гупчэ комиссие ехылгъагъигъи» зыфилорэм зэхъокынгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъигъи», Адыгэ Республикэм и Законэу «Цыиф псэуплэхэм бюджетым епхыгъеу эзфэдэ амалхэр ялэнхэмкэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо полномочиехэр муниципаль-нэ районхэм чыпэ зыгъэорышэ-

чыфэхэр зытельхэм тазыр ательхэ-гъэнимкэ лъэпсэ гуадзэхэр гъэнэфэ-гъэнхэм ехылгъагъигъи» зыфилорэм иа 1-ре статья зэхъокынгъэ зэхъокынгъэхэр фэшыгъэнхэм ехылгъагъигъи», «Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм хэдзин-хэмкэ и Гупчэ комиссие ехылгъагъигъи» зыфилорэм зэхъокынгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъигъи», Адыгэ Республикэм и Законэу «Цыиф псэуплэхэм бюджетым епхыгъеу эзфэдэ амалхэр ялэнхэмкэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо полномочиехэр муниципаль-нэ районхэм чыпэ зыгъэорышэ-

жынхэмкэ якъулыкъухэм афэгъэзэгъэн-хэм ехылгъагъигъи» зыфилорэм зэхъокы-нгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъигъи» зыфилорэм ыкчи нэмүкк хэм аперэу ахэпльэгъэнхэм.

Зэхэсэгъо урамэу Жуковскэм ыцэкэ щытим тет унэу N 22-м зэхэсэгъохэр зыщизэхашэхэрэ Залыш-хуу хэтим сыйхатыр 11-м щаублэшт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

«Кавказ математическе олимпиадэр» Мыекъуапэ Къыщызэуахыгъ

Я II-рэ Дунэе олимпиадэр къыщызэуахынным ыпэкэ Адыгэим и Лышьхъэ ишшэ-рыльхэр пэлэль гъэнэфагъэ-кэ зыгъэцэклээр Къумпыл Мурат жюриим итхъаматэу, олимпиадэм изэхэцэн кэ-щакю фэхъугъэу, Республике естественне-математическе еджапэм ипащэу Мамый Даутэ зэукигъу дырилагъ. Адыгэ Республикэм гъэсэн гъэмрэ шэныгъэмрэкэ иминистрэу Кіэрэшэ Андзаури зэдэгүүшүгъум хэлэжьагъ.

Кавказ математическе олимпиадэр 2015-рэ ильэсэм аперэу къалэу Шъячэ щыкъуагъ, гъэсэнгъэгъ зыщарагъэгъо-тыре Гупчэу «Сириус» зыфиорэм Урысием и Къыблэ ишъольыр 15-мэялгыклохэр къыщызэукигъагъ. Адыгэим аперэу олимпиадэм хэлажъхэрэр ригъэблэгъагъа. Республиком и Правительствэ илэпэйгъу хэлъэу ар зэхашаагъ. Абхазын, Армением, Къыблэ Осетием, Урысием и Къыблэ къарыкыгъе кілэеджэклэу 120-рэ фэдиз республикэм икъэлэ шхъялэ къыщызэругъо-тыгъ. Олимпиадэр 2017-рэ ильэсэм гъэтхапэм и 13-м къыщечъяжъа-тэу и 18-м нэс клошт.

Къумпыл Мурат сэнауущыгъэ зыхэлхэм язэнкъокъупэу Мыекъуапэ

къызэрхахыгъэм пае юфтхъабзэм изэхэцаклохэм зэрафэрээр къыуагъ.

«Республикэм ипащэхэм гъэсэнгъээм зыкъеэзтэгъэнэм, нахь тэрээз, нахь дэгью ар зэхэцэгъэнэм ренэу анаэ тырагъы, Урысием и Президентэу Владимир Путиним аш фэдэ пшъэрэль къытфельгъу. Мыш фэдэ юфтхъабзэм инхэм язэхэцэн къегъэлтэгъо республикэм гъэсэнгъэмкэ льэлсэ дэгью зериэр, аш даклоу тиеджаклохэм яухзырын изытэгъэдэм осэ тэрэз фэшыгъэнэм иамали къеты», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Республикэм и Лышьхъэ ишшэрыльхэр пэлэль гъэнэфагъэкэ зыгъэцаклээр къыхигъэшыгъ Республике естественне-математическе еджапэм мы юфтхъабзэм изыфэгъэхъазырын илахьышу зэрэхишигъэхъазыр эм Мурат.

зэрэпао гъэсэнгъээм иоф нахь дэгью щызэхэцэгъэнэм ишьыпкъэу зэрэхэлжээр. Мы еджапэр зыдэштэч чыпилэр нахь зэтэгээпсихъагъэ шыгъэнымкэ гухэлъэу щыгъэхэм Къумпыл Мурат ашигъэгъозагъэх: сомэ миллиони 10 фэдиз Адыгэим ибюдже къыхагъэ-кыныш, а юфым пэуагъэхъашт.

Мамый Даутэ къызэрхыгъэхъэмкэ, республикэм ипащэхэм іэпилэгъоу къаратыгъэм ишьуагъэкэ мы олимпиадэр зэхашэн альякыгъ, аш пэуухъашт милькури ахэр ары къаффэйтгъын эхъа. Ахэр

«Олимпиадэр лъэгэпилэ иным тетэу зэрэхъоштим игугъапилэ щыл. Олимпиадэм ижюрире комитетынрэ наукэм щыцэрило хууцэ цыфхэр ахэтих, Дунэе математическе олимпиадэхэм тэ-клонгъэхэр ахэм къащыдахэу къыхагъэ-кынш». Ахэр Московскэ физикэ-тех-

ническе институтын идоцентхэу Павел Кожевниковым Агаханов Назаррэ, Дунэе математическе олимпиадэм дышэ медаль къыщыдээзыхыгъэу Владимири Брагинир ыкы нэмыкхэр», — къыуагъ олимпиадэм ижюри итхаматэу Мамый Даутэ.

Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэкэ иминистрэу Кіэрэшэ Андзаур къыуагъ мы олимпиадэм тэгээпсихъагъэу культурэ юфтхъабзэхэр зэрэхъоштхэр, хъаклэхэм Адыгэим итарихи, ихэбээ зэхэтийхэм защагъэ-гээзэн зэрэлжээштэйр.

Я II-рэ Дунэе «Кавказ математическе олимпиадэр» Адыгэ къэралыгъо университетын тэгэуасэ къыщызэуахыгъ. Адыгэ Республикэм итворческе колективхэмрэ искуствамкэ илэпэласэхэмрэ къагъэхъазырыгъэ концертным хъаклэхэр рагъэллыгъэх.

Адыгэим экономикэ хэхъоныгъэмкэ ыкы сатыумкэ иминистрэ ишшэ-рыльхэр зыгъэцэкэштэйр агъэнэфагъ

опытэу илэ хууцээ пшъэдэкыж ин зыхэль іэнэтлаклэу фагъэшьошагъэм зэрэшигъэфедэштхэм ицихэе зэрэтельтэйр риуагъ.

Къумпыл Мурат къызэрхигъэшыгъэмкэ, Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкэ ыкы сатыумкэ и Министерствэ къэралыгъо программабэхэм язэшьохын изэхэцаклоу щыт. Республикэм иэкономикэ изытэгъэлтэгъо социалын лъэныкъо постэуми хэхъоныгъэу ашынштэри.

Адыгэ Республикэм и Лышьхъэ ишшэрыльхэр пэлэль гъэнэфагъэкэ зыгъэцаклээр Къумпыл Мурат министерствэм ипэшаклэ игоу филэгъу республикэм ихэхъоныгъэкэ амалыкхэр къэгъотыгъэнхэм ынаалэ тэригъэтэнэу.

«Министерствэм ылашьхэ ит пшъэриль инхэм язэцэклэн клочлаклэ хэпэлхъануу тэпшэгүгъы. Анахь шхъялэр — экономикэм ихэхъоныгъэ зыпкытийнгъэ нэшане илэнэр ары. Непэклэ Адыгэим отраслэ гъэнэфагъэхэр илэх,

предприятие инмэ юф ашэ, ахэм іэпилэгъу язэхэцэн мэхъанэшхо илэу щыт. Аш даклоу непэ гухэлъыкхэр пхырышгъэнхэ фае, уахтэм къыгъэ-уцууре юфыгъохэм язэшьохын еклюлэ-клохэр ицихъагъэу щыт, джаш фэдэу республикэм инвестициихэр нахьыбэу къихъанхэм тайнаалэ теджэтийн фае», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Республикэм и Лышьхъэ ишшэрыльхэр пэлэль гъэнэфагъэкэ зыгъэцаклээр къызэрхигъэшыгъэмкэ, стратегическэ инициативэхэм я Агентствэ нахь чанэу дэлэжэгъэн фае, Шъяч щыкыгъэ форумым щызэдаштэгъэ проектхэр тхыллыгъэлэм къытэмынэхъинхэмкэ, республикэм ифедэ хэлэйу ахэр зэшьохыгъэ хъунхэмкэ юфтхъабзэхэр зехъэгъэнхэ, производстваклэхэр къызэуухыгъэнхэ фае.

Джыри анахь мэхъанэшхо зиэ лъэ-нэхъохэм ашынштэу хэмгээчэвэнигъэхъэхъүүчэп бизнес цыкылумрэ гурытимээ ыэлэгъу язэхэцэн, административнэ

пэриохууныгъэхэр щыгъэзыгъэнхэ, зэнэкъохууныгъэ азыфагу ильяним-кэ амалхэр язэгъотыгъэнхэ зэрэфаа.

Адыгэ Республикэм экономикэ хэхъоныгъэмкэ ыкы сатыумкэ иминистраклэ республикэм и Лышьхъэ ишшэрыльхэр пэлэль гъэнэфагъэкэ зыгъэцаклээр цыхъэу къыфишигъээм пае къызэрэфэразэр къыхигъэшыгъ ыкы къыгъэ-гүгъагъ Адыгэим ифедэ зыхэль юфуу ѹгъэцэктэймкэ ишэнгынги, ыкыуачи икьюу къызыфигъэфедэнхэу.

Топоров Олег Геннадий ыкъор 1974-рэ ильэсэм мэлъильфэгъум и 30-м Краснодар краим ит къалэу Хыдыжъ къыщыхъуугъ. Ашээрэ гъэсэнгъэлтилтуу ил. Сэнэхъатхэу «тарихыр» зыфиорэмрэ «юриспруденциемрэ» Адыгэ къэралыгъо университетын щызэригъэфогъэхъэхъ. 1996-рэ ильэсэм къыщегъэжъагъуу 2017-рэ ильэсэм нэс экономикэм ишынгъончагъэ ыльянкъохэр дээ къулыкъур контрактим тетэу ыхыгъ, запасым щылэ полковник.

АРИГИ-м пэшаклэ илэ хъугъэ

Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэ иминистрэ Кіэрэшэ Андзаур Адыгэ Республикэм икъэралыгъо бюджет учреждениеу «Гуманитар уштынхэмкэ Адыгэ респуб-

ликэ институтэу Т. М. Кіэрэшэм ёцэклэ щытым» щылажэхэрээр гъэтхапэм и 9-м директо-рикэлэ нэуасэ фишыгъэх. Ахэм пащэу афагъэнэфагъэр философи шэныгъэхэмкэ

докторэу, Урысие Федерацием и Президент и Полномочнэ лыклоу Къыблэ федеральна шъольырым ёцэл иаппарат Адыгэ Республикэмкэ федеральна инспектор шхъялэу мы аужыре ильсэхэм щылэжэгъэгэ Лынхъу Адам ары.

Адыгэ Республикэм и Лышьхъэ ишшэрыльхэр пэлэль гъэнэфагъэкэ зыгъэцаклээр пшэ-

рэль къызэрэфишыгъээм тетэу Кіэрэшэ Андзаур институтым ипэшаклэ ёцэл Бырсыр Батырбый Адыгэ Республикэм и Лышьхъэ ирэзэнгъэхъ тхиль ритыжыгъ. АРИГИ-м ишынгъык юфыгъэхъем наградэхэр афагъэнэшошагъэх. Мы охътэ благъэм коллективын зэшүүхын фэе пшэрильхэрэхъем министрэ къатагъ щылагъ.

Убзэ умышлэнүүр насыпнычъагъ

Зэу ашыц Мыеекъуапэ дэт лицеу N 19-м адигабзэмкэ икэлэгъаджэх, ашьэрэ квалификационнэ катогорие зиэ Кыулекъо Эммэ Хамидэ ылхэр.

Эммэ «Исэнхъат Тхъэм къыфигъэхъугъ» зыфалохэрэм афэд. Ыгы ыпсэ етыгъэу ишыэнгъэ кілэгъеджэ сэнхъатым рипхыгъ, ильэс 37-рэ хуугъэу юфешэ, адигабзэр аргаша. Исенхъат хэшыкъ дэгъу зэрэфырилэм къыхэкъе егъеджэн юфхъабзэхэр гъашэйону зэхищэнхе елъэкъы. Кілэццыкъухэм урокыр нахь гурьо-гъошу къазерафхъуштим пае узылпашу шыгъэхэ нэрыльгэту ыэпилэгъухэр егъефедэх, джэгукъе шуашэм иль юфшэнхэр афызэхечх. Аш фэдэу ыгы етыгъэу юф зэришэрэм къыхэкъе иофшэйхъуми, нытыхэм Эммэ шыхъакъефэнэшко къифашы, къифэрэзэх.

Гъашээр зы чыпилэ итэп, лъэкъуатэ, ильэсхэр зэблэкъих, адигабзэр зинидэлъфыбзэ адигэ лъэпкъым итарих нэклубгуакъехэр зердэзкъых. Лъэхъаныкъеу тэзыхэтим елтыгъэу, адигэ бэшлэнгъэр ыпекъе инэу лъякъотагъ, непэ адигабзэм юф ешэ, итогу рэкло. Арэу щитми, бээм ехьлэгъе юфыгъу зэшлэхгъэн фаеу къетджырэр маклэп, — эо Эммэ.

Аш ыгы хекъеу къызэрэтфиотгъэмкэ, адигабзэр къэралыгъуабзэ щыт нахь мышэм, языгъалохэр кілэгъаджэхэм

ар шлокл имылэу зэбгъашэн фаеу Положением къышциорэп. Аш къыхэкъе «русскоязычнэ» программэмкэ юф ашэ. Лъэпкъ программэ хэхыгъеу ялэ. Ар гукъошоу ыки узышху щыт. Сыда пломэ Положением къизэрэшиорэмкэ, шлоигъонгъэ зиэ, фаехэм адигабзэр зэрагаша, фемы-ехэр ебгъэзынхе щытэп.

— Ар тэрээп. Убзэ умышлэнүүр насыпнычъагъ, — эо Эммэ. — Адыгэ унагъохэм къарыкъыгъе кілэццыкъухэм адигабзэр зэрагашэннымкэ сыда янэ-ятэхэм лъэу тхыль къызэрратхыгъэм къыхекъеу яныдэлъфыбзэ пыдзы ашыгъ, адигабзэр зэрагаша. Адыгэ кілэццыкъухэм ямызакъо, урысхэри ахсхэу купиту зэрэхъухэрэм юфхэр къегъэхъильгэх. Сыда пломэ урысхэм бзэр икэрыкъеу ябгъашэн фае, адрэ адигэ кілэццыкъухэу бзэр зылхэм къушхъафыкъыгъеу юф адашлэну хуурэп.

Ильэс 10 горэклэ узэкъе-бэхжэм, шэн-зэхэткъе дахэхэу адигэм ялхэр кілэгъаджаклохэм зэраригъашэнтэ, зэрхильхъащ программа «Этно-культура» зыфилорэр Эммэ зэхигъэуцагъ. Мы программэм АР-м гъесэнгъэмрэ шэнгъэмрэ и Министерствэ осэ дэгъу кыритьг ыки Мыеекъуапэ иеджэпэ зэфшэхъафхэм ашагъафедэу аублагъ.

Мы мафэхэм адигабзэм изэгашэн имызакъо, урокым хэмхэу я 7-рэ классым икэлэгъаджаклохэм этнокультурэр аргэхэх. Эммэ иклас нэрэлэгэту ыэпилэгъухэмкэ бай. Зэкъе зыфилоргээхъафхэм ашагъафедэу аублагъ.

Эммэ къызэрэтияа маклэп, а 1-рэ классым къышыублагъеу

я 11-рэ классым нэс сыхатиту афыахыгъеу адигабзэмкэ ре-гъаджэх. Мы мафэм ехъулэу лицеим нэбгырэ 830-рэ фэдиз щеджэ. Пешшорыгъашау къэлэлтэн хуумэ, нэбгырэ 200-м ехъумэ адигабзэр зэрагаша. Ахэм ашыц щытэп 28-р урыс кілэццыкъух. Адыгэ кілэццыкъухэм ямызакъо, урысхэри ахсхэу купиту зэрэхъухэрэм юфхэр къегъэхъильгэх. Сыда пломэ урысхэм бзэр икэрыкъеу ябгъашэн фае, адрэ адигэ кілэццыкъухэу бзэр зылхэм къушхъафыкъыгъеу юф адашлэну хуурэп.

Ильэс 10 горэклэ узэкъе-бэхжэм, шэн-зэхэткъе дахэхэу адигэм ялхэр кілэгъаджаклохэм зэраригъашэнтэ, зэрхильхъащ программа «Этно-культура» зыфилорэр Эммэ зэхигъэуцагъ. Мы программэм АР-м гъесэнгъэмрэ шэнгъэмрэ и Министерствэ осэ дэгъу кыритьг ыки Мыеекъуапэ иеджэпэ зэфшэхъафхэм ашагъафедэу аублагъ.

Мы мафэхэм адигабзэм изэгашэн имызакъо, урокым хэмхэу я 7-рэ классым икэлэгъаджаклохэм этнокультурэр аргэхэх. Эммэ иклас нэрэлэгэту ыэпилэгъухэмкэ бай. Зэкъе зыфилоргээхъафхэм ашагъафедэу аублагъ.

Эммэ къызэрэтияа маклэп, а 1-рэ классым къышыублагъеу

бгъугъэнүүр, шэнгыгъе куухэр ягъэтигъэнхэр ари. Эммэ иофшэгъухэм анэмкъиу Мыеекъуапэ иеджэпэ зэфшэхъафхэм якілэгъаджэхэри бэрэ иурокхэм къяблагъэх. Кілэгъаджэ кілэласэм опытэу іекілэльыр адегощи ежь иофшэгъухэм, къалэм ыки республикэм иеджапэхэм юф ашызышлэхэрэми.

Къыхихыгъе сэнхъатым зэрэфытегъэпсыхъафхэр, кілэлэсэнгъеу іекілэль хуугъэмкэ кілэгъаджаклохэм шэнгыгъе куухэр зэраригъэгъотхэрэр къауушхъафхэм АР-м гъесэнгъэмрэ шэнгъэмрэ и Министерствэ и Щытху тхыль чынчагъэ, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхыль Эммэ къыфагъэшшошагъэх. «УФ-м гъесэнгъэмкэ иофышэ шыуагъ» зыфилорэ цэ лъаплэри къыфаусыгъ.

Эммэ ригъаджэрэ кілэгъаджаклохэр адигабзэмкэ олимпиадэхэм, фестивальхэм ахэлажжэх ыки ренэу хагъеунэфыкъирэ чыпэхэр къыдахых. Иофшэнкэ кілэлэсэнгъешишко зэрэхэлтэм даклоу творческе цыфэу ар щыт, усэхэри, рассказхэри етхых.

Тиакъылкэ, тишэнгъэкъе зыкъетымыгъэгъунэжжэм, адигэ лъэпкъе маклэр нэмькъи лъэпкъхэм ахекъуахъафхыщ. Аришь, тыхызыихъафхыщ, тиспэукилэ кырыкъуагъэм уасэ афашынэу кыткъеихъуухэрэ ныбжыкъиэхэр гъесэнгъэнхе фае. Ашкъе фэлъэкъирэр зылхэрэ кілэгъаджэхэм Къулэкъо Эммэ ашыц.

КІАРЭ Фатим.

Сурэтим итэр: **Къулэкъо Эмм.**

лъэпкъхэм къаэхъыгъе кілэццыкъухери зэрхэхэр. Ахэм шхъафэу юф адешлэнгъэн фаеу мхъу.

Иуаныкъо Зарет сабийхэм сыхатихъэр аригъэхъе хуумэ, джэгукъе шыкъе агу нахь зэрэрихырэр къыхегъэшчи, купэу зэхэт юфшэнхэри илэбүтэй. Икабинет чиэл нэрэлэгэту тхыльхэр, техническэ амалхэу аудио-курсхэр, таблицэхэр къыз-фөгъэфедэх. Зэрэдхэхэрэ тхыльэу нахь ыгы рихъеу къыхигъэшчирир С. Анцокъом, А. Къэрэтэбанэм атхыгъэр ари.

Кілэццыкъум бзэр үүлпхъаныр іашхэху щытэп. Зы лъэ-ныкъорыгъязэки къыбдэхъу-щтэп, ны-тихэри эмьизэшхъе-хуу мы юфым пытлынхе фае. Джашь фэдэу адигабзэм тельтэгъе сыхатихъери нахьыбэнхэу щыт. Гимназиу N 22-м а 1-рэ классхэм тхамафэм зы сыхат ныэп ялэр, я 2-рэ, я 3-рэ, я 4-рэ классхэм — сыхатиту.

Кілэгъаджэхэм амалеу илэр бэл. Аришь щитми, къыхэзгъэшчи сышоигъю Зарет ригъаджэхэрэу я 2-рэ классым исхэу гүшүэгъу сыйзэхъу-хэр дэгъу дэдэу къэмгүшчийгъэхэми, тетлигъицхъагъеу къеджэх, гүшүэхъу щытэхэтхэр зэрэдхэхэрэ. Бзэри, кілэгъаджэхэри агу зэрэрихыхъэрэх къа-хэшшу кілэццыкъухэр Зарет къеткъоуыгъэх, упчаби къыфагъазэ. Аришь янахъеу щытэп.

Ныдэлъфыбзэр лъэпкъым ыпсэу зэрэштири къыткъеихъэхэрэм агурыгъэшон фае. Ахэр зэкіяропчынхе умы-гъашэнгъэмрэ шэнгъэмрэ иеджэпэхэм зэфшэхъафхэм якілэгъаджэхэри бэрэ иурокхэм къяблагъэх. Кілэгъаджэ кілэласэм опытэу іекілэльыр адегощи ежь иофшэгъухэм, къалэм ыки республикэм иеджапэхэм юф ашызышлэхэрэми.

ІШШЫНЭ Сусан.

Сурэтим итхэр: **Иуаныкъо Зарет ригъаджэхэрэм ахэт.**

Бзэр зимылэр лъэпкъэп

«Ныдэлъфыбзэр — лъэпкъым ынап, лъэпкъым ыпсэ зан».

КІРЭЩЭ Зэйнаб.

Сыд фэдэрэ лъэхъани бзэр уахътэм идкэпсаль, итхыдэуат. Хэтрэ цыфи ыбзэ, икультура къызэрихъумэшхэм фэгъэхыгъе амалхэр зэрхэхэх. Мы аужырэ лъэхъаным адигабзэм изэгъашэн, икэуухъумэн юфыгъошоу къетджыгъэхэм ашыц. Тэ, адигэхэм, бзэр зэтимыгъашэнэм, тыпымылтэм, нэмькъи лъэпкъхэм яшыкъяхахэп. Гүхэл нахь мышэм, тинидэлъфыбзэ ныбжыкъиэхъафхыз энэхүү язгуулжээхэрээ.

А маклэхэм зэу ашыц непэ нэуасэ шлүзүфэсшы сышоигъю шлүшшээр. Ар гимназиу N 22-м адигабзэмкэ икэлэгъаджэхэри ныбжыкъиэхъафхыз Эммэ. Зарет. Ар къалэу Мыеекъуапэ 1994-рэ ильэсийм къыщыхъугъ, щаплыгъ. Адигабзэр зыщагъэлъапэ, мэхъанэм зыщыратырэ унагуу къыщыхъугъ. Аш ишыхъат тинепэрэ щылакъиэхъафхыз къылахъыре сэнхъатхэм ар дамыхъиэхъ, ыбзэ лыгъэхъялтэнэр имурадэу Адигэ кілэгъаджэхэрэх коллеждхэйм зэрэчхъялтэнэр. Нэүжүм Адигэ къэралыгъо университетри къылахъыгъ.

Зарет иофшэн гутенгыгъеу, ыбзэ шуульгъянуу гъуа афырилэх къыачыа къыратырэ, ублэпэ классхэм аришь кілэццыкъухэм адигабзэр аргаша. Ицыкъу-

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЬ

Адыгабзэр иорэд

Кавказ шьольтырым иорэды. Цэрынтоу Быщтэко Азэмат ипчыхъэзахъэхэр сыйдигъу гъэштэгъонэу. Мьеңкъуапэ щэктох. Адыгэ Республиком и Къэралыгъо филармоние шызэхашгъэ концертыр гум шукэ къинэжьыгь.

Концертыр бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ изакъо зыфэгъэхыгъагъэр. Лъэпкым, республикэм, адыгабзэм изэгэшэнэр ильяфедэнэр, фешхъаф-

хэм уатегущылэ зыхукэ, Быщтэко Азэмат нэгум кыккэуцо. Аш ипчыхъэзахъэхэр къош республикехэм ашыктоху зэп къызэрхэхкыгъэр. Къызэрхэшгит хъухэрэм даклоу, щысэ тырахы.

Гушхъэ клаачэр ордым елты. Къашъор аш игүсэмэ, сыйдым ымыуаса?! А. Быщтэко иконцертэу филармонием щытльэгъугъэр искуствэ лъагэм дештэ. «Сихэку клас» зыфилорэ ордэу У. Тхъабысымэ ыусыгъэмкэ зэхахъэр ригъэжьагь.

*Си Адыгееу сихэку,
Сиорэд закъори оры!
Си Адыгееу сихэку,*

Сидунай дахэри оры!

